

Evropský exekuční titul pro nesporné nároky, evropský platební rozkaz, evropské řízení o drobných nárocích

Tereza Kyselovská

1. Nařízení EP a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky

1.1 Účel Nařízení

Účelem Nařízení č. 805/2004¹ je zavedení evropského exekučního titulu pro nesporné nároky, který je jedním z nástrojů ES usilující o zjednodušení a urychlení procesu vzájemného uznávání a vykonávání rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. Dle bodu 8 Preambule k Nařízení 805/2004 rozhodnutí vydané v jednom členském státě bude vykonáno bez mezitímních opatření přijatých před výkonem v členském státě, v němž se o výkon žádá. Není potřebné prohlášení o vykonatelnosti, jak jej vyžaduje Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech. S rozhodnutím, které původní soud potvrdil jako evropský exekuční titul, by se mělo pro účely výkonu nakládat tak, jako kdyby bylo vydáno v členském státě, ve kterém se o jeho výkon žádá. Nařízením jsou stanoveny minimální normy umožňující volný pohyb rozhodnutí, soudních smírů a úředních listin ve všech členských státech ES.

Nařízení tak přináší zřejmé výhody věřitelům, kteří mají možnost rychlého a účinného výkonu rozhodnutí v zahraničí bez zapojení soudní moci členského státu, v němž o výkon usilují, a bez následných zpoždění a vyšších nákladů.

1.2. Působnost nařízení

1) Věcná působnost²

Nařízení č. 805/2004 se vztahuje na občanské a obchodní věci bez povahy soudu. Nevztahuje se zejména na daňové, celní nebo správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci (srov. Čl. 2 Nařízení).

¹ Nařízení 805/2004 bylo novelizováno Nařízením Komise (ES) č. 1869/2005 ze dne 16. listopadu 2005, kterým se nahrazují přílohy Nařízení EP a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky.

² Vymezení věcné působnosti Nařízení č. 805/2004 srovnej s čl. 1 Nařízení č. 44/2001 a související judikaturou ESD.

Nařízení č. 805/2004 se navztahuje na

- věci osobního stavu³, způsobilost k právům a právním úkonům fyzické osoby, majetková práva vyplývající z manželských vztahů, závěti a dědictví
- úpadky, vyrovnávací a podobná řízení
- sociální zabezpečení
- rozhodčí řízení

2) Osobní působnost

Nařízení č. 805/2004 se vztahuje na rozhodnutí, soudní smíry a úřední listiny vydané soudy členských států kromě Dánska za stanovených podmínek (srov. čl. 2 odst. 3 Nařízení).

3) Časová působnost

Nařízení č. 805/2004 se použije pro rozhodnutí vydaná, soudní smíry chválené nebo uzavřené a veřejné listiny vyhotovené či registrované po vstupu tohoto nařízení v platnost, tedy po 21.1.2005.

1.3. Evropský exekuční titul

Exekuční tituly, které se potvrzují jako evropský exekuční titul, jsou dle článku 3 Nařízení rozhodnutí, soudní smíry a úřední listiny o **nesporných** nárocích. Za nesporný nárok se považuje takový, se kterým dlužník výslovně souhlasil tím, že jej uznal, nebo prostřednictvím smíru, který schválil soud nebo který byl uzavřen před soudem v průběhu řízení. Za nesporný se považuje také nárok, proti kterému dlužník v průběhu řízení nevznesl nikdy žádné námitky nebo nárok přiznaný soudem při jednání, kterého se dlužník nezúčastnil, ačkoliv mu v tom nic nebránilo

Nařízení č. 805/2004 obsahuje dvě významné změny oproti Nařízení Brusel I.

Rozhodnutí, které bylo v členském státě původu potvrzeno jako evropský exekuční titul, je dle článku 5 Nařízení uznáno a vykonáno v ostatních členských státech, **aniž je zapotřebí prohlášení vykonatelnosti** (tzv. exequaturní řízení)⁴. Jak se uvádí v bodu (9) Preambule, takový postup by měl ve srovnání s postupem dle Nařízení Brusel I poskytovat značnou výhodu. Není při něm zapotřebí schválení soudu ve druhém členském státě. Je třeba říci, že Nařízení č.

³ Pauknerová *in* Pauknerová, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 345, upozorňuje na neúplný překlad Nařízení v Úředním věstníku.

⁴ Srov. čl. 38 a násl. Nařízení Brusel I., v českých právních předpisech pak §68a-68c zákona č. 97/1963 Sb. O mezinárodním právu soukromém a procesním.

805/2004 není *lex specialis* k Nařízení Brusel I⁵. Každé řízení podle tohoto Nařízení spadá do oblasti věcné působnosti Nařízení Brusel I. Jedná se o dva paralelní působy řízení. Věřitel, pro kterého by žádost o potvrzení EET pro nesporné nároky měla být nepovinná, se tak může rozhodnout, zda bude za splnění stanovených podmínek žádat o uznání a výkon rozhodnutí dle Nařízení č. 805/2004 nebo Nařízení Brusel I (srov. bod (20) Preambule).

Proti rozhodnutí, které bylo v členském státě potvrzeno jako EET pro nesporné nároky, **nelze podat protest**. Nařízení č. 805/2004 tak neobsahuje důvody pro odepření uznání rozhodnutí, jak jsou uvedeny v čl. 34 a 35 Nařízení Brusel I, a to zejména zjevný rozpor s veřejným pořádkem členského státu, ve kterém se o uznání žádá. Jediným důvodem pro zamítnutí výkonu dle Nařízení č. 805/2004 je stanoven v článku 21, námitka *rei iudicatae*. Výkon se na žádost dlužníka v členském státě výkonu zamítne, jestliže je rozhodnutí neslučitelné s dřívějším rozhodnutím, které se týkalo téže věci mezi týmiž stranami a pokud námitka proti neslučitelnosti nebyla a nemohla být vznesena při řízení v členském státě výkonu.

Rozhodnutí o nesporném nároku vydané v členském státě je po časově neomezené žádosti podání k původnímu soudu potvrzeno jako EET pro nesporné nároky po splnění podmínek stanovených v článku 6 Nařízení č. 805/2004.

Vlastní potvrzení EET pro nesporné nároky bude příslušným soudem členského státu vydáno na vzorových formulářích, které jsou přílohou Nařízení (srov. článek 9). Bude-li soudu členského státu doručen EET pro nesporné nároky vydaný soudem jiného členského státu, je tento soud povinen k němu přisutpovat stejně jako k exekučnímu titulu vydanému soudem vlastním. EET pro nesporné pohledávky nesmí být v zemi výkonu přezkoumáván ve věci samé (srov. článek 21).

Dle českých právních předpisů se řízení o potvrzení evropského exekučního titulu řídí §200ua OSŘ⁶. Podle tohoto ustanovení na návrh oprávněného ze soudního rozhodnutí, soudního smíru nebo úřední listiny, které splňují podmínky podle Nařízení č. 805/2004, rozhodne soud usnesením za podmínek stanovených tímto Nařízením. K řízení je příslušný soud, který rozhodoval ve věci v době, kdy byly splněny podmínky vzniku nesporného nároku. V případě řízení týkající se úřední listiny je k řízení příslušný obecný soud oprávněného. Proti usnesení o potvrzení EET není přípustné odvolání.

⁵ Pauknerová, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008, s. 345.

⁶ Nařízení č. 805/2004 bylo do českého práva provedeno zákonem č. 233/2006 Sb., kterým byl do OSŘ vložen §200ua „Řízení o potvrzení evropského exekučního titulu.“

1.4. Minimální normy pro řízení o nesporných nárocích

Vzhledem k tomu, že procesní předpisy v jednotlivých členských státech se mohou lišit, stanoví Nařízení č. 805/2004 minimální normy pro řízení vedoucí k vydání rozhodnutí. Jejich cílem je zajištění práva na spravedlivý proces. Toto Nařízení nestanoví členským státům povinnost přizpůsobit své vnitrostátní právní předpisy těmto minimálním procesním normám (srov. bod (19) Nařízení). Pokud vnitrostátní předpisy nebudou těmto minimálním normám vyhovovat, nelze postupovat podle tohoto Nařízení, na místo toho se uplatní úprava uznání a výkonu rozhodnutí v Nařízení Brusel I. Nařízení 805/2004 vymezuje oblast působnosti těchto norem, doručování, informace pro dlužníka a možnost přezkumu rozhodnutí.

Pro potvrzení rozhodnutí o nesporném nároku je potřeba, aby soudní řízení ve státě původu splnilo procesní požadavky stanovené tímto Nařízením v článcích 12-19. V oblasti doručování (článek 13, 14, 15) Nařízení usiluje o o naprostou jistotu (srov. článek 13) nebo velmi vysoký stupeň pravděpodobnosti (článek 14), že se doručovaný dokument dostane k adresátovi. Důvodem je existence velmi rozdílných způsobů a některé formy náhradního doručení v členských státech, které tímto nejsou s Nařízením slučitelné.

Dlužníkovi musí být poskytnuty náležité informace o nároku. Dokument o zahájení řízení musí proto dle článku 16 Nařízení obsahovat a) jména a adresy stran, b) výši nároku, c) jsou-li požadovány úroky, úrokovou sazbu a období, ze které je úrok splatný, ledaže jde o zákonný úrok v souladu s právem členského státu původu, d) odůvodnění nároku. V dokumentu o zahájení řízení, v dokumentu s obdobnými účinky nebo v předvolání k soudnímu jednání nebo v poučení připojeném k těmto dokumentům musí být jasně uvedeny údaje pro dlužníka o procesních požadavcích pro napadení nároku (srov. článek 17).

1.5. Výkon

Vykonávací řízení se řídí právem členského státu, ve kterém je rozhodnutí vykonáváno. Rozhodnutí, které bylo potvrzeno jako EET pro nesporné nároky se vykoná za stejných podmínek, jako rozhodnutí vydané v členském státě výkonu (článek 20 Nařízení).

Výkon rozhodnutí může příslušný soud nebo orgán v členském státě výkonu omezit na ochranná opatření, podmínit a za výjimečných okolností zastavit, pokud dlužník napadl

rozhodnutí potvrzené jako EET nebo požádal o opravu nebo zrušení potvrzení evropského nařízení výkonu (článek 23 Nařízení).

1.6. Vztah k Nařízení o doručování

Pro doručování z jednoho členského státu do druhého se použijí pravidla o doručování stanovená v Nařízení Rady (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000

2. Nařízení EP a Rady (ES) č. 1896/2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

2.1. Účel Nařízení

V roce 2002 byla přijata tzv. Zelená kniha o řízení o evropském platebním rozkazu a opatření ke zjednodušení a urychlení řízení o sporech týkajících se drobných pohledávek⁷. Na jejím základě bylo přijato Nařízení č. 1896/2006 a Nařízení č. 861/2007 (viz dále).

2.2. Působnost

1) Věcná působnost

Nařízení č. 1896/2006 se dle článku 2 vztahuje na občanské a obchodní věci v přeshraničních případech bez ohledu na povahu soudu. Nevztahuje se zejména na daňové, celní nebo správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opomenutí při výkonu státní moci (acta iure imperii).

Nařízení č. 1896/2006 se navztahuje na

- majetková práva vyplývající z manželských vztahů, závětí a dědictví
- úpadky, vyrovnání a podobná řízení
- sociální zabezpečení

⁷ Dostupné z <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52002DC0746:CS:NOT>

- nároky z mimosmluvních závazků, pokud 1) nejsou předmětem dohody mezi stranami nebo nedošlo k uznání dluhu, nebo 2) se nevztahují na peněžité pohledávky ze spoluvlastnictví.

2) Osobní působnost

Nařízení se vztahuje na přeshraniční případy u soudů členských států svýjimkou Dánska. Přeshraničním případem se rozumí případ, kdy alespoň jedna ze stran má bydliště nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u kterého byl podán návrh na vydání platebního rozkazu. Bydliště se určí dle článků 59 a 60 Nařízení Brusel I.

3) Časová působnost

Nařízení č. 1896/2006 vstoupilo v platnost a použije se od 12.12.2008

2.3. Řízení o evropském platebním rozkaze

3. Nařízení EP a Rady (ES) č. 861/2007, kterým se zavádí evropské řízení o drobných nárocích

3.1. Účel nařízení

Cílem Nařízení č. 861/2007 je zavedení evropského řízení o drobných nárocích (dále jen EDN), které zjednodušuje a urychluje řízení o sporech týkajících se drobných nároků v přeshraničních případech a snižuje náklady na ně. Rozhodnutí vydané v rámci EDN by mělo být v jednom členském státě uznáno a vykonáno v jiném členském státě, aniž je nutné prohlášení vykonatelnosti (srov. článek 1 Nařízení).

Nářízením by měl být zjednodušen přístup ke spravedlnosti, při rozhodování o nákladech projednávání žaloby v rámci EDN by měly být zohledněny zásady jednoduchosti, přiměřenosti a rychlosti. Nařízení by mělo také zjednodušit uznání a výkon rozhodnutí vydaného v rámci EDN v jiném členském státě (srov. bod (7) Preambule).

Toto nařízení je alternativou k postupům stanoveným členskými státy, které zůstávají beze změny⁸.

⁸ České procesní právo zvláštní řízení o drobných nárocích nezná.

3.2 Působnost nařízení

1) Věcná působnost

Nařízení č. 861/2007 se vztahuje na občanské a obchodní věci v přeshraničních případech bez ohledu na povahu soudu, jestliže hodnota nároku bez navýšení o úroky, náklady a výlohy nepřesahuje v době doručení žalobního formuláře k příslušnému soudu částku **2000 EUR**⁹. Nevztahuje se zejména na daňové, celní nebo správní věci ani na odpovědnost státu za jednání a opoamenutí při výkonu státní moci (*acta iure imperii*).

Toto nařízení se nevztahuje na věci týkající se:

- a) osobního stavu nebo způsobilosti fyzických osob k právům a právním úkonům;
- b) majetkových práv vyplývajících z manželských vztahů, vyživovací povinnosti, závětí a dědictví;
- c) úpadků a vyrovnání a podobných řízení;
- d) sociálního zabezpečení;
- e) rozhodčího řízení;
- f) pracovního práva;
- g) nájmu nemovitostí s výjimkou žalob týkajících se peněžitých nároků nebo
- h) porušení práv na ochranu soukromí a osobnostních práv, včetně pomluvy

2) Osobní působnost

Nařízení č. 861/2007 se vztahuje na přeshraniční případy řízení před soudy členských států s výjimkou Dánska (srov. článek 2 odst. 3 Nařízení). Přeshraničním případem se dle článku 3 rozumí řízení, kdy alespoň jedna ze stran má bydliště¹⁰ nebo místo obvyklého pobytu v jiném členském státě, než je členský stát soudu, u kterého byla podána žaloba. Rozhodujícím okamžikem pro určení, zda se jedná o přeshraniční případ, je datum obdržení žalobního formuláře příslušným soudem.

3) Časová působnost

⁹ Tím se Nařízení č. 861/2007 liší od Nařízení č. 805/2004 a Nařízení č. 1896/2006, neboť se vztahuje na všechny drobné pohledávky, tedy i sporné. Dalším omezením oproti jmenovaným nařízením je limitace hodnoty nároku.

¹⁰ Bydliště se určí podle článků 59 a 60 Nařízení Brusel I.

Nařízení č. 861/2007 vstoupilo v platnost a použije se od 1.1.2009 (srov. článek 29 Nařízení)

3.3. Evropské řízení o drobných nárocích

Žalobce zahájí EDN (článek 4) vyplněním formuláře, který je přílohou k Nařízení 861/2007, a jeho podáním u příslušného soudu. Žalobní formulář musí obsahovat předepsané náležitosti. Nespadá-li nárok do oblasti působnosti tohoto nařízení, soud o tom vyrozumí žalobce. Pokud žalobce žalobu nevezme zpět, projedná ji soud podle procesního práva členského státu, v němž řízení probíhá. Návrh se zamítne, pokud je zjevně neopodstatněný nebo žaloba nepřípustná nebo žalobce neopraví nebo nedoplní žalobní formulář v dodatečně stanovené lhůtě.

EDN je písemné řízení (článek 5). Soud nařídí ústní jednání, pokud to pokládá za nutné nebo o to některá ze stran požádá. Soud takovou žádost může za stanovených podmínek zamítnout.

EDN obsahuje zjednodušený průběh řízení. Soud může vést ústní jednání prostřednictvím videokonference nebo pomocí jiných komunikačních technologií (článek 8), určí způsob a rozsah dokazování, které je nezbytné pro jeho rozhodnutí a použije nejjednodušší a nejméně náročný způsob dokazování (článek 9). Zastoupení advokátem nebo jiným odborníkem v oboru práva není povinné (článek 10). Také doručování je zjednodušené, písemnosti se doručují poštou s potvrzením o přijetí s uvedením dat přijetí (článek 13). Pokud takové doručení není možné, lze postupovat dle článků 13 a 14 Nařízení č. 805/2004.

Soud vydá rozhodnutí do 30 dnů od obdržení výpovědi žalovaného nebo žalobce ve stanovených lhůtách nebo si vyžádá od stran ve stanovené lhůtě nepřesahující 30 dnů další informace týkající se nároku, provede dokazování nebo předvolá strany k ústnímu jednání, které se koná do 30 dnů od předvolání. Soud vydá rozhodnutí buď do 30 dnů od ústního jednání nebo po obdržení všech informací nezbytných pro vydání rozhodnutí (článek 7).

Rozhodnutí je vykonatelné bez ohledu na opravný prostředek (článek 15). Žalovaný má právo na přezkum rozhodnutí dle podmínek stanovených v článku 18.

Není-li v Nařízení stanoveno jinak, řídí se EDN procesními předpisy členského státu, ve kterém řízení probíhá (článek 19).

3.4. Uznání a výkon rozhodnutí

Rozhodnutí vydané v rámci EDN v jednom členském státě se dle článku 20 uzná a vykoná v jiném členském státě, aniž je nutné prohlášení vykonatelnosti a toto uznání není možné napadnout.

Výkon rozhodnutí lze zamítnout pouze z důvodu *rei iudicatae*. Výkon je dle článku 22 zamítnut na návrh osoby, proti které je požadován, pokud je rozhodnutí neslučitelné s dřívějším rozhodnutím vydaným v kterémkoliv členském státě nebo ve třetí zemi, pokud se dřívější rozhodnutí týkalo téže věci mezi stejnými stranami, dřívější rozhodnutí bylo vydáno v členském státě výkonu nebo splňuje podmínky nezbytné pro jeho uznání v členském státě výkonu a proti neslučitelnosti nebyla a nemohla být vznesena námitka při soudním řízení v členském státě, v němž bylo rozhodnutí v rámci EDN vydáno. Rozhodnutí nesmí být přezkoumáváno ve věci samé.

Pokud strana napadla rozhodnutí vydané v rámci evropského řízení o drobných nárocích nebo trvá možnost takového napadení či pokud strana žádá o přezkum, může příslušný soud nebo orgán v členském státě výkonu na návrh strany, proti níž je výkon požadován a) omezit vykonávací řízení na ochranná opatření b) podmínit výkon složením jistoty, kterou sám určí, nebo c) za výjimečných okolností vykonávací řízení zastavit.

Vykonávací řízení se řídí právem členského státu výkonu a rozhodnutí se vykoná za stejných podmínek jako rozhodnutí v členském státě výkonu (článek 21).